

Μαθαίνοντας σκάκι

Εγχειρίδιο για προπονητές

Τέταρτο βήμα

Rob Brunia, Cor van Wijgerden

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Το τέταρτο βήμα	5
Ύλη διδασκαλίας	5
Παρτίδες	6
Βλέποντας μπροστά	7
Βοήθεια.....	8
Εφαρμογή της γνώσης	9
Η μετάβαση στους προχωρημένους.....	10
Αναλύοντας μία θέση	11
Δίπλωμα	11
Υποδείξεις για τη χρήση αυτού του εγχειριδίου.....	12

Βασικά μαθήματα

1: Πλεονέκτημα στο άνοιγμα	13
2: Διατομή	19
3: Καθοδήγηση.....	25
4: Μπλοκάρισμα	32
5: Βλέποντας μπροστά	38
6: Το κάρφωμα: καθοδήγηση	43
7: Το ελεύθερο πόνι	49
8: Εξουδετέρωση της άμυνας.....	57
9: Ο μαγνήτης.....	62
10: Αδύναμα πόνια.....	66

11: Πλεονέκτημα υλικού	73
12: Ενέδρα και εναλλαγή	78
13: Επίθεση στο ροκέ	84
14: Η εβδόμη	91
15: Στρατηγική φινάλε.....	97
16: Εκκαθάριση	103
17: Βασίλισσα εναντίον πιονιού.....	109

Πρόσθετα βιβλία ασκήσεων.....	115
--------------------------------------	------------

Πρόσθετα μαθήματα

1+: Επίθεση στο βασιλιά.....	117
2+: Αδυναμία στο άνοιγμα	126
3+: Διατομή.....	131
4+: Μπλοκάρισμα	137
5+: Ισοπαλίες	143
6+: Παγίδα	151
7+: Μικρά-σχέδια.....	158
8+: Φινάλε πιονιών	164
9+: Απειλή με αποκάλυψη	172
10+: Τεχνική των φινάλε	177
11+: Σκακιστικά προβλήματα	186
Σκακιστικές έννοιες	193
Βήμα-Βήμα	196

ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- μαθαίνοντας μία νέα επιθετική τεχνική

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

- εξουδετέρωση της άμυνας (κόψιμο, απομάκρυνση, καθοδήγηση)

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ**Μεθοδολογία**

Μαζί με το κόψιμο, την απομάκρυνση και την καθοδήγηση, η διατομή είναι ο 4^{ος} τρόπος εξουδετέρωσης της άμυνας. Ο τρόπος αυτός είναι πιο απρόβλεπτος από τους υπόλοιπους, αφού συμμετέχει ένα άλλο κομμάτι εκτός από τον αμυντικό και τον επιθετικό: το κομμάτι που κόβει την υποστήριξη που του προσφέρει το κομμάτι που απειλείται.

Διατομή+υλικό

Στο διάγραμμα (⇒) ο αξιωματικός υποστηρίζεται από τον πύργο στο θ5. Ο πύργος δεν μπορεί να κοπεί και δεν μπορεί να απομακρυνθεί: Αν 1. ... η6 τότε 2. Πδ5 ή 2. Πθ7+. Με το 1. ... η5+ το πiónι, με τέμπο, διατέμνει την υποστήριξη που προσφέρει ο πύργος στον αξιωματικό. Ο αξιωματικός στο β5 δεν υποστηρίζεται πια και, όταν τα λευκά αποφύγουν το σαχ, τα μαύρα θα μπορούν να το κόψουν.

Στα αριστερά του διαγράμματος (⇐) η λευκή βασίλισσα απειλεί τον πύργο στο β1, ο οποίος υποστηρίζεται από τη βασίλισσα στο β7. Τα λευκά μπορούν παίζοντας 1. Αβ6+ να εξουδετερώσουν την υποστήριξη του πύργου. Η καλύτερη απάντηση του μαύρου είναι να δώσει τη διαφορά 1. ... Πχβ6.

Στα δεξιά, ο πύργος στο ε6 δεν υποστηρίζεται μετά το 1. ... Ιη4+ 2. ζη4.

Διατομή+ματ

Στο διάγραμμα (ϋ) συναντάμε μία θέση όπου στόχος είναι το ματ και τρόπος η διατομή. Τα λευκά δεν μπορούν να κάνουν ματ όσο η βασίλισσα υποστηρίζει το β7. Με το **1. Αγ6** τα λευκά κλείνουν τη διαγώνιο της βασίλισσας; Αν **1. ... βxc6** ακολουθεί **2. Ββ7** ματ. Είναι σημαντικό ότι και ο αξιωματικός ελέγχει το β7, έτσι ώστε μετά από **1. ... Βχα5** **2. Βxb7** τα μαύρα είναι επίσης ματ.

Στα δεξιά του διαγράμματος τα μαύρα μπορούν να άρουν την υποστήριξη του θ2 παίζοντας **1. ... Πθ5+** **2. Αxθ5 Βθ2** ματ.

Στο διάγραμμα (⇒) η λευκή βασίλισσα υποστηρίζει τα σημαντικά τετράγωνα δ1 και ε1. Η διατομή του **1. ... Ιδ1** δεν είναι χρήσιμη αφού τα λευκά προλαβαίνουν να ανοίξουν παράθυρο με **2. θ3**. Για να κερδίσουν τα λευκά, πρέπει να απειλήσουν και τη βασίλισσα: **1. ... Πδ1+** **2. Αxδ1 Πε1** ματ.

Η διατομή μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να διακόψει τη σύνδεση μεταξύ δύο κομματιών του αντιπάλου.

Στο αριστερό μέρος του διαγράμματος (⊕) τα λευκά παίζουν **1. β5**, και ο πύργος στο α4 θα χαθεί. Η βασίλισσα δεν μπορεί να υποστηρίξει πλέον τον πύργο.

Στα δεξιά, η διατομή **1. ... Ιη4** σταματάει την επιτήρηση του ε2 από τη βασίλισσα. Ταυτόχρονα ο ίππος απειλεί τον αξιωματικό στο ζ2 και έτσι τα λευκά θα χάσουν ένα κομμάτι.

Τα παραδείγματα που εξετάσαμε μέχρι τώρα περιέχουν ένα συνδυασμό με διατομή και απειλή ενός σημαντικού κομματιού (ή και σαχ). Σε όλες τις περιπτώσεις το κομμάτι που κάνει τη διατομή έχει ενεργό ρόλο στο συνδυασμό.

Στην πράξη, αυτός ο τύπος διατομής είναι ο πιο συνηθισμένος. Στα επόμενα δύο παραδείγματα το κομμάτι που κάνει τη διατομή έχει πιο παθητικό ρόλο.

Στο πάνω μέρος του διαγράμματος (♁) οι πύργοι αλληλοϋποστηρίζονται, με αποτέλεσμα η 'διπλή απειλή' του βασιλιά να μην έχει αποτέλεσμα. Ωστόσο, μετά τη διατομή με **1. Ιδ7**, η διπλή απειλή ξαφνικά υφίσταται και τα μαύρα θα χάσουν τουλάχιστον μία διαφορά.

Στο κάτω μέρος του διαγράμματος επίσης, τα μαύρα δεν μπορούν να αποφύγουν την απώλεια υλικού. Εδώ μία απλή κίνηση πιονιού (**1. ε4** ή **1. δ4**) αρκεί για να χαθεί ο πύργος. Αυτό είναι ένα ακόμα παράδειγμα διπλής απειλής που δημιουργείται εξαιτίας της διατομής.

Στο διάγραμμα (⇒) βλέπουμε δύο θέσεις. Σε καθεμία τα λευκά πετυχαίνουν ένα συνδυασμό με τη βοήθεια της διατομής.

Στα αριστερά, τα λευκά κερδίζουν με το **1. γ4+**. Αντί να βρούμε στόχο, αυτή τη φορά το μπροστά κομμάτι παρεμβάλλεται στην υποστήριξη του πύργου από το ε4 προς τον ίππο. Τα λευκά στην επόμενη κίνηση θα κόψουν τον ίππο.

Στα δεξιά, η διατομή **1. Ιη8** εξουδετερώνει την άμυνα της βασίλισσας και παγιδεύει τον πύργο.

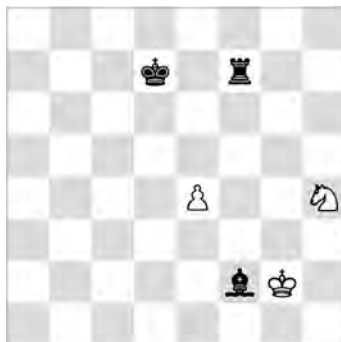
Συνδυαστικά μοτίβα

Στο διάγραμμα (♁) ο πύργος στο γ8 είναι ένας σημαντικός αμυντικός. Υποστηρίζει τη βασίλισσα και εμποδίζει το ματ στην τελευταία γραμμή. Τα λευκά μπορούν να καθοδηγήσουν τον πύργο παίζοντας **1. Βxγ7**, αλλά μετά από **1. ... Πxγ7** το τετράγωνο ε8 εξακολουθεί να ελέγχεται από τον αξιωματικό στο θ5. Για το λόγο αυτό τα λευκά πρέπει να ξεκινήσουν με την ισχυρή κίνηση **1. Πε8+!** Μετά από **1. ... Αxε8** ο αμυντικός κάνει διατομή στα αμυντικά καθήκοντα του πύργου και τα λευκά μπορούν να κάνουν ματ **2. Βζ8#**. Τα μαύρα φυσικά μπορούν να επιλέξουν **1. ... Πxε8**, χάνοντας όμως τη βασίλισσά τους **2. Βxγ7**. Αυτός ο συνδυασμός, περιέχει τα στοιχεία της εξουδετέρωσης της άμυνας με καθοδήγηση και της διατομής.

Στο διάγραμμα (↑) ο πύργος στο ζ7 είναι ο κύριος αμυντικός. Τα λευκά μπορούν να παίξουν 1. Ιζ5, αλλά δεν θα καταφέρουν και πολλά γιατί τα μαύρα μπορούν να οδηγήσουν τον αξιωματικό τους στην ασφάλεια. Η σωστή κίνηση είναι **1. Ιζ3** (διατομή). Για ακόμη μία φορά ο αξιωματικός κινδυνεύει και ταυτόχρονα τα λευκά απειλούν διπλή επίθεση με τον ίππο στο ε5. Τα μαύρα θα είναι ικανοποιημένα με την ισοπαλία.

Αν ο μαύρος βασιλιάς ήταν στο η8 τότε η σωστή κίνηση θα ήταν **1. Ιζ5**.

Αναζήτηση στρατηγικής

Η αναζήτηση στρατηγικής για την διατομή είναι η ακόλουθη. Ποια κομμάτια απειλούνται; Υπάρχει κάποιο ματ; Η απάντηση θα μας οδηγήσει στον σημαντικό αμυντικό.

Στο διάγραμμα (⇒) υπάρχουν τρεις αμυντικοί: η βασίλισσα, ο βασιλιάς και ο πύργος. Τα μαύρα μπορούν να δοκιμάσουν με 1. ... Ιε3+ ώστε να απομακρύνουν το βασιλιά, αλλά αυτό δεν οδηγεί πουθενά 2. Πχε3 Βχε3 3. Βχθ4+ ή 3. δ8Β. Έτσι αποδεικνύεται πως η βασίλισσα είναι ο βασικός αμυντικός που εμποδίζει το ματ στο η2. Μόλις αυτό γίνει αντιληπτό, η λύση είναι προφανής: Τα μαύρα πρέπει να εξουδετερώσουν τη βασίλισσα παίζοντας **1. ... Ιη3+**.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Υπενθύμιση

◇ Εξουδετέρωση της άμυνας: Διατομή

Βιβλίο ασκήσεων

□ Εξουδετέρωση της άμυνας / Διατομή: Α

Εξήγηση: Σε αυτές τις ασκήσεις οι μαθητές θα πρέπει να αναζητήσουν σημαντικούς αμυντικούς. Αυτούς θα τους βρουν ψάχνοντας για κομμάτια που απειλούνται ή για πιθανές απειλές ματ. Με την έννοια της διατομής ο αμυντικός μπορεί να εξουδετερωθεί. Εδώ, όπως και σε προηγούμενα Βήματα, είναι μία καλή ιδέα

να ζητήσετε από τους μαθητές να βάλουν σε κύκλο τον αμυντικό, ως μία πρώτη προσέγγιση στο θέμα.

Λάθος: Η σωστή απάντηση δε βρέθηκε.

Βοήθεια: Ελέγξτε αν οι μαθητές έχουν κατανοήσει το νέο αυτό θέμα και έχουν καταλάβει το στόχο της άσκησης, π.χ. Με αφορμή την κίνηση που έχει προτείνει, αφήστε το να μιλήσει όσο γίνεται περισσότερο.

Λάθος: Η προτεινόμενη λύση στην άσκηση 8 είναι 1. Ιε2.

Βοήθεια: Ζητήστε από τους μαθητές να υποδείξουν το σκοπό της κίνησης του ίππου (1. ... Βχε2 2. Βζ8+ ή 1. ... Ιχε2 2. Βχε8#). Τι άλλες επιλογές έχουν τα μαύρα; Ζητήστε από τους μαθητές να τις βρουν ή, αν είναι απαραίτητο, απαντήστε εσείς: μετά από 1. ... Βχζ1+ 2. Βχζ1 Ιχε2 δεν πλησιάσαμε και πολύ στο στόχο μας. Έτσι θα το βρουν μόνοι τους. Η βασική ιδέα ήταν σωστή, αλλά υπήρξε πρόβλημα στην εφαρμογή της. Το ορθό 1. Ιε4 δεν θα τους δυσκολέψει πλέον.

Εξουδετέρωση της άμυνας / Διατομή: Β

Εξήγηση: Δες το φύλλο ασκήσεων Α.

Λάθος: Η άσκηση 11 δε λύθηκε.

Βοήθεια: Η δυσκολία αυτής της άσκησης έγκειται στο γεγονός ότι ο αξιωματικός πρέπει να πάει σε τετράγωνο που απειλείται από τρία διαφορετικά κομμάτια και δεν υποστηρίζεται από κανένα. Είναι λοιπόν πολύ δύσκολο να βοηθήσεις χωρίς να υποδείξεις τη σωστή κίνηση. Βοηθητικές ερωτήσεις είναι: “Γιατί δεν αρκεί το 1. Ββ8+;” (ταυτόχρονα με την υποστήριξη της βασίλισσας ο πύργος στο γ6 έχει μία ακόμη σημαντική λειτουργία). “Πού θα μπορούσε ο πύργος, με τη βοήθεια ενός ακόμη κομματιού να κάνει ματ;”

Λάθος: Άσκηση 12.

Βοήθεια: Η προσοχή διασπάται λόγω της απειλής της λευκής βασίλισσας. Εάν παραβλέψουμε αυτή την απειλή και ζητήσουμε από τους μαθητές να μας πουν πώς μπορούν τα λευκά να κάνουν ματ, τότε θα πλησιάσουμε στη λύση. Η βασίλισσα στο θ3 ελέγχει το γ8, και η διατομή με την κίνηση 1. η4, αν και αφήνει τη βασίλισσά μας εκτεθειμένη ακόμη μία φορά, είναι παρ’ όλα αυτά η σωστή κίνηση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Εξουδετέρωση της άμυνας / Διατομή: Α

1) 1. Ιζ5+ και στη συνέχεια 2. Πχθ3.

2) 1. Ιγ6+ βχγ6 2. Βχγ5

3) 1. Αβ8 και ο πύργος στο α8

παγιδεύτηκε.

- 4) 1. ... Ιζ4 (απειλώντας 2. ... Ιε2+)
2. εχζ4 Βχδ6
- 5) 1. ... Ιζ3+ 2. ηχζ3 Βχδ1+
- 6) 1. ... Αε2 και τα λευκά θα χάσουν τη διαφορά.
- 7) 1. ... Αβ5 2. αχβ5 Βχε2#
- 8) 1. Ιε4 απειλώντας 2. Βχε8 και 2. Πχε1. Αν 1. ... Βχε4, τότε 2. Βζ8+, ματ. Χειρότερο είναι το 1.

Ιε2, αφού τα μαύρα θα παίξουν

1. ... Βχζ1+ 2. Βχζ1 Ιχε2.
- 9) 1. Πη6 ζχη6 2. Βχη7#
- 10) 1. ... γ4+ 2. Ρθ1 Βχβ5
- 11) 1. Αγ8 απειλεί 2. Αχβ7 και 2. Πε8#. Δεν είναι καλό το 1. Πγ8+ Πχγ8 2. Αχγ8 Πβ1.
- 12) 1. ... Πγ1+ 2. Αχγ1 2. Ββ1#; 2. Πχγ1 Βχδ5

□ Εξουδετέρωση της άμυνας / Διατομή: Β

- 1) 1. ... Αβ3 2. αχβ3 Ιγ2#
- 2) 1. ... Αγ1+ 2. Ρχγ1 Βχη1
- 3) 1. ... Πγ1+ 2. Ιχγ1 Βδ1# ή 2. Πχγ1 Βχβ7
- 4) 1. δ5 γχδ5 2. Πη1+; Αν 1. Πη1+ τότε 1. ... Πη5.
- 5) σκίτσο
- 6) σκίτσο
- 7) 1. Πγ6 δχγ6 2. Ιχζ6+; Αν 1. Ιγ6? Ιχε4
- 8) 1. ε6 ζχε6 (1. ... Αχε6 2. Ιχε6) 2. Βχη4 (2. ... ε5 3. Ιζ5 ή 3. Ιε6)
- 9) 1. ... Ιζ3+ 2. Ρζ1 Πχζ6; 2. Πχζ3 Πχθ6
- 10) 1. Πδ8+ Αχδ8 2. Βε8# ή 1. ... Πχδ8 2. Βχβ7
- 11) 1. Αδ6 Βχβ3 2. Πζ8#; 1. ... Πχδ6 2. Ββ8+; 1. ... Ιχδ6 2. Βχε6+
- 12) 1. η4 Βχζ3 2. Πγ8+ και ματ

Σημείωμα για τον προπονητή

Η διατομή συχνά συγχέεται με την παρεμβολή. Πρέπει όμως να κατανοήσουμε τη διαφορά: η διατομή εξουδετερώνει τον *αμυντικό*, ενώ η παρεμβολή εξουδετερώνει τον *επιθετικό*.

Στο αριστερό μέρος του διαγράμματος (♠) τα λευκά παίζουν **1. Αβ3**, παρεμβάλλοντας τον αξιωματικό, δηλαδή ένα από τα κομμάτια μας μπαίνει ανάμεσα στον επιθετικό και το απειλούμενο κομμάτι.

Η διατομή περιέχει τοποθέτηση δικού μας κομματιού ανάμεσα στον αμυντικό και το απειλούμενο κομμάτι, δηλαδή μεταξύ δύο κομματιών του αντιπάλου. Στα δεξιά, τα μαύρα παίζουν **1. ... Ιθ4+**. Η διατομή σε αυτή την περίπτωση περιέχει και ένα τέταρτο κομμάτι, το βασιλιά στο η2.

